

ERDÉLYI GAZDA

AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET

Megjelenik minden hó 1-én és 15-én másfél iven és az egyleti tagoknak ingyen küldetik meg.

Ném tagok egész évre 2 frttal fizethetnek elő, féléves előfizetés el nem fogadtaték.

HIVATALOS

KÖZLÖNYE.

Pénz- és értékküldemények az Erdélyi Gazda

kiadó-hivatalához
czimzandók.

A hirdetési díjszabályzatról a kiadó-hivatal ad felvilágosítást.

Szerkesztő bizottság: elnök Szabó József; Dr. Berde Aron, Báró Jósika Sámuel, Szabó Sámuel, Vörös Sándor
felelős szerkesztő: Gamauf Vilmos.

ELŐFIZETÉSI FELHIVÁS

az „ERDÉLYI GAZDA” és önálló melléklete a „MÉHÉSZETI KÖZLÖNY”
1888-ik évi folyamára.

Olvadó közönségünk részéről több ízben talált kifejezésre azon óhaj, hogy az „Erdélyi Gazda”, — mely eddig jobbára a tulajdonképeni mezőgazdaság, állattenyésztés, kertészet, szőlészeti és borászattal foglalkozott; — nyújtson nagyobb tért a hazarészünkben oly örvendetes lendületnek indult méhészetnek is! Ez volt főindoka annak, hogy erdélyi gazd. egyletünk igazgató választmánya örömmel ragadta meg az alkalmat, hogy az eddig önállóan, havi füzetekben megjelent „Méhészeti Közlönyt” — november 19-én tartott ülésének 151-ik jegyzőkönyvi határozata alapján — 1888 január 1-én kezdődőleg, mint az „Erdélyi Gazda” mellékletét adja ki. Ezen melleklet a főlapnak egy külön félívét fogja szakszerű szöveggel elfoglalni és önálló szerkesztő bizottság felügyelete alatt megjelenni.

Az erdélyrészi méhész-egylet t. tagjai úgy az *Erdélyi Gazdát*, mint a *Méhészeti Közlönyt* tagsági díjuk fejében *díjtalanul* kapják.

Az „Erdélyi Gazda” és „Méhészeti közlöny” az 1888 ki XX-ik évfolyamban havonként kétszer: minden hó 1-én és 15-én fog megjelenni a főlap egy, a melléklet $\frac{1}{2}$ ivnyi terjedelemmel; előfizetési ár egész évre két forint, féléves vagy negyedéves előfizetéseket nem fogadunk el

Hogy azonban e lapoknak terjedése és éppen azon körökbe való eljutása, melyek vagyoniilag korlátoltabb helyzetben vannak, még inkább biztosítva legyen, az igazgató választmány továbbra is fenntartja azon kedvezményt, hogy községek, községi előljárók, körjegyzők, lelkészek, iskolák és tanítók, valamint az erdélyrészi gazdasági egyletek tagjai az „Erdélyi Gazda” és „Méhészeti Közlöny” egész évi folyamát fél árban, azaz

egy forintért

rendelhetik meg, ha ezen összeget legkésőbb 1888 január hó 15-ig Kolozsvárra, az „Erdélyi Gazda” kiadóhivatalának czimezve és **bérmentve** — legcélszerűbben postautalvánnyal — beküldik. A pontos megrendelést annnyival inkább kérjük, mert felesleges példányokat nem nyomathatunk és így a későn jelentkezők csonka évfolyamot nyernek.

Külön a főlapra, vagy külön a mellékletre előfizetni nem lehet.

Gyűjtőknek minden tíz egyszerre beküldött (akár 2, akár 1 frtos) előfizetés után egy-egy tiszteletpéldánnyal szolgálunk.

Utánvételes vagy oly megrendelés, melyhez az előfizetési összeg mellékelve nincs, tekintetbe nem vehető. Olcsó hirdetési rovatunkat — mely a kiadóhivatalban megtekinthető — ajánljuk az eladók és vevők szives figyelmébe; **egyleti tagok 25% díjkedvezményben részesülnek.**

Minden hirdetésre felvilágosítást ad a kiadóhivatal, mely levélbeli tudakozódásokra is pontosan válaszol, ha a szükséges postabélyeg beküldetik és a hirdetés száma közöltetik. —

Kolozsvárt, 1887 december 5-én.

Az „Erdélyi Gazda” szerkesztő bizottsága.

Tartalom: Előfizetési felhívás az „Erdélyi Gazda“ és a „Méhészeti Közlöny“ 1888-ik évi folyamára. — A küszöbön levő korcsmajog megváltási kérdéséhez. Szabó József. — Tenyészke-rületek kérdése. — Jelentés a baczai birtok megtekintéséről. Vörös Sándor, A mezőgazdasági rendtartás. G. V. — Szőlővesszők behozatala ügyében. — A széna szaga. Sissoovich Károly. — Sertesvásár Deesen. — Vapári irodalom. F. K. — Időjóslatok előfi-zetése. — A lokomobil és cséplőgép-kezelők tanfolyama. — Piaczi árak. — Hirdetések. —

A küszöbön levő korcsmajog megváltási kérdéséhez.

A „Kolozsvár“ című lap f. évi augusztus havában az erdélyi gazd. egyletet felhívta, hogy hivatásánál fogva az erdélyi bir-tokosok érdekében a regalejog megváltási törvényjavaslatot megelőzőleg tegye meg a szükséges előmunkálatokat és ezek alapján terjessze fel azt a m. kormányhoz; — ennek következté-ben a gazd. egylet ezen ügy tanulmányozásai és azok folytáni szükséges intézkedések kezdeményezésére egy bizottságot küldött ki, — de különböző okok miatt ezen bizottság eddig nem működ-hetett. Most midőn ugyanaz lap f. évi nov. 19-iki 271. számá-ban újból az egyletnek és birtokosságához azon felhívást teszi, hogy siessenek — nehogy elkéssünk, alólírt úgy is mint azon bizott-ság egyik tagja, úgy is mint érdekelt és e téren némi tapaszta-lati adatokkal rendelkező, észrevételeit a következőkben teszi meg.

Alólírott a regale megváltásának, a birtokosok ezen egye-düli biztos, készpénz-jövedelmi forrás elvételének nem lehet pártolója, — mert feltéve, hogy a törvényhozás, a megváltási alap gyanánt, a jelenlegi jövedelmet is venné alapul — az il-lető birtokos mégis a veszített fél, mert ha helyes kormányi in-tézkedésekkel ezen jog jövedelmének kijátszása védelmezett-nék — a jövedelem a szaporodó népesség, az ipar, gyárak ter-jedése, forgalmi viszonyok alakulása folytán mindig növekedne, és így a birtokos nem a valódi értékkel kárpóttatnák; nem vagyok pártolója, mert a valószínűleg állami papirosokkal eszközözendő megváltási kötvények árfolyamának alacsony volta, a megszorult birtokostól még e jövedelem értékének egy negye-dét valószínűleg elvenné; nem pártolom, mert a birtokosnak ezen egyetlen biztos készpénz-jövedelme, a mindig súlyosab-ban vállaira nehezülő adófizetés egyetlen fedezetétől meg-fosztandja; nem pártolom még azon okból sem, mert az eddig-elé köztudomásra jutott megváltási módok, tervezetek olyanok, hogy félek, hogy még azon kevés szerencsés helyzetben levő birtokosok is; kik a kapandó kötvényeket kasszájukba te-hetik és azok szelvényeit jövedelem gyanánt kezelhetik, a mai regalé jövedelmeiknél jóval kevesebbet élvezendők. — Ezen hitemet alapítom a földterhermentesítési megváltás példájára, mely úgy eszközöltetett, hogy ma szinte 40 év eltelté után, az elvesztett föld értéke sok helyen 4-szer annyi, mint a mi érte számitattott; — sőt még a helytelen számitás alapján kia-dott és jóhiszeműleg elköltött tőkének 20 — 30 éves kamatját is visszafizetteték és ezzel szemben, a hol tévedésből egy kiutalt kárpótlás kivétele elmulasztattott, annak kamatszélvényei elé-vülteknek nyilatkoztattak. Ezen teljességgel nem reciprocitás el-

vén nyugvó és tulságos fiskális szempontú tények nem biztatók és a megváltástól elidegenítenek. Szerintem ezen jog megvál-tását meg kellett volna előznie az erdélyi birtokosoknak a déz-ma kárpótlási ügynek méltányos elintézése! — De mindezen érvek elenyésznek — feleslegesek, az árral szembe uszni nem lehet, miután most az a divatos szabadalmi eszme, hogy a régi ki-váltásigott hűbéres jog ezen maradványa megszüntetessék; mi-után az állam pénzügyi helyzete a regale egyedárusággá té-telével tetemes és folytonosan fokozatosan emelkedő bevétel-t igényel; miután a jelenlegi értéket, az ujkor intézményei kérdésessé tehetnék, sőt elnyeléssel is fenyegethetnék és aggo-dalommal tölti el a regale-jogot bíró osztályt azon körülmény, hogy a kir. kisebb haszonvételekben rejlő, törvényileg, tényleg fennállott adás, vevés, hagyományozás, öröklés útján létesült eddigi magajogi tulajdona, a szabad ipar és forgalom címén ministeri szabályrendeletekkel akként átaláltható, hogy né-hol értékében csökkenhetne; — kénytelenek vagyunk a megvál-tás eszméjével, ha nem is megbarátkozni, de azt mint kilátásba helyezett tényt elfogadni és a módozatot illetőleg, minden he-lyes igaz érveket felhozni, hogy a megváltás kevésbé káros legyen! Részemről ha már a megváltásnak ezen okokból mulh a tatl a n u l m e g k e l l t ö r t e n n i; olyan módozatot pár-toltam volna, mely a mai valódi jövedelemnek megfelelő jöve-delmet állami biztosítás mellett, a birtokhoz kapcsolt és azzal együtt átszálló, járadék gyanánt eszközölte volna; az intező körök azonban ezen módozatot sem helyeselve, a tervezett megváltási alap és elvekhez kell a szükséges felvilágosító ada-tokkal járulni és midőn ezen tudomásom szerinti állapotokat felsorolandom, örülnék ha bár egy homokszemmel az ügy érdekében, a nagy /pület létrehozásához járulhattam volna; hasonló és jobb, sikeresebb tapasztalati vételekedéseket másoktól is kérve, remélve! —

Mindenekelőtt mint valódi tényt constatálom, hogy a re-galé megváltása és annak alapja nem lehet az egész országra nézve egyöntetű, ugyanazon elveken alapuló vagy ugyanazonos kulcs nem használható; ha szinte a megszokott szemrehányást — erdélyi separatistikus kívánságok — ma-gamra is vonom; mert másképpen alakultak az erdélyi korcsma-jogok és egészen mások a Királyhágón tuliak; sőt Erdélyben magában és vidékein nagyon változnak; mert különbség teendő a havasi elzárt, nagy és a nyílt forgalmu vásáros helyek vagy a bort és szilvát nagyban termő vidékek regalé jövedelmei között. Hogy az erdélyi és magyarországi regale között az eltérés csakugyan létezik és létezett, igazolhatom a nagy-méltóságú m. kir. belügyministernek 1877. septbr. 20. 17165. sz. rendeletével, melyben a kolozsvári kereskedelmi és iparka-marának 1876. decz. 2. 1508. számú a felterjesztésére azt vá-lasztotta, hogy a kérelmezett 1868-ik évi 13713. sz. italmé-rést szabályozó rendeletnek Erdélyre való kiterjesztése cél-szerűtlen.

Ugyszintén az erdélyi és magyarországi regalé elbírálása közötti eltérést igazolja a n. m. belügyminister urnak Kolozs-megye indokolt felterjesztésére 1880-ik év május 19-ikén 23632. sz. a kelt rendelete, mely kizárólag Erdélynek szólott,

melyben a bejegyzett czégü vegyes kereskedők részéről a szesz italok literének 60 kron való árulása mondatott ki. Ezen rendelettel egyelőre a csonkításoknak némi gát vettetett, úgy hogy ennek következtében az évi bérletek emelkedtek is és még fokozódott volna ezen emelkedés, ha a magas kormány, Kolozsvár városa, Kolozsmegye és az erdélyi gazd. egyeslet indokolt méltányos felterjesztéseit, a rum-sprit ára meghatározását illetőleg elésegítette volna; — nemkülönben jogos védelembe részesült és nevedett volna a regalé jövedelme, ha Kolozsmegyének 1836. okt. havában tett e tárgyban felterjesztése figyelemre méltatott volna és egyszerűen mint a megváltásnak elkerülhetlen előzményei megrendeltettek volna, milyenek:

1. Az italmérsi jog szabályozásának kötelezővé tétele közigazgatási uton, a túlköltséges törvényszéki szabályozás megelőzésével.

2. Hogy a bejegyzett czégü kereskedők a korcsmajogosulttal e felett ki-gyezkedni kötelesek legyenek, hasonlóan a poháronkénti árulásra jogosultak is.

3. Hogy a vegyes kereskedéseknek ne legyen ez főzletük, — hogy ne forduljon elé azon eset, — mint tényleg létezik, — hogy bocskor, pipa, istrang a kereskedés tárgyai és ezekkel, — miután egy 900 lakosságú községben 6—8 vegyes kereskedés is létezik — mindeniknek külön az évi forgalma 20—100 frtg terjed, ellenben a szesz- és rum-sprit forgalma a korcsmajogosultak hátrányára külön-külön kereskedésben 800—1000 frtra is emelkedhetik.

4. Ha a korcsmajog csonkításnak a büntetése szabályoztatott volna, mert Erdélyben a vidéken még ma is az Aprob. Const. szerinti 12 frt büntetés a maximum, mely visszaesés esetében sem emelhető, sőt egy legközelebbi ministeri döntvényszerint nem változtatható át fogságbüntetésre sem; minthogy pedig a csonkítást elkövetők legtöbbszörre vagyontalanok — tehát ezzel a csonkításnak szabad folyása lett engedélyezve. —

Ezen elősorolt 4 pont szabályozása, rendezése kellett volna, hogy megelőzze a megváltást, mert egy hazafiás kormánytól fel nem tételhető, hogy ezek elodázása azon okból történne, mert a megváltás pénzügyileg előnyösebb az államra. Ha az elősorolt 4 pont külön-külön, mint az arányosítás kötelezővé tétele, elfogadhatott és elrendeltetett volna, vagy még most elrendeltetnék, akkor a megváltás tárgya tisztázva lett volna, ugyszintén, hogy kit illetend a váltási összeg, — de e nélkül — miután sok községben nincsen keresztülvive, sok zavarok fognak keletkezni! Én legalább is eltévesztettnek tartanám azon eljárást, mely egy jogot váltás útján megszüntet, mielőtt azon jog alapja, kiterjedése és az élvezetre jogosultak megállapítása keresztülvive nincsen.

Minthogy azonban az intéző körök ezen megváltást az állami egyedárusági jövedelem miatt siettetik és a kiszivárgott hírek szerint már concret tervek is említettek, azért jó lesz ezekkel foglalkozni és ha lehetséges alapos felfejtésekkal országgrszünk képviselői által a korcsmajogosultak érdekeit a valóság feltárásával lehetőleg védelmezni. —

Tudtomra két megváltási módozat forog szóban: az egyik

a jövedelem bevallása alapján, a másik a községeknek lélekszáma szerint egy bizonyos meghatározott összegnek a tőkésítése által

Miután a megváltásnál létezni kell csakugyan egy alap kulcsnak, mely az egyéni önző befolyáson kívül álló kell, hogy legyen; így jobbnak a hiányában okkal, móddal a tentebbiek — de szerintem nem külön, hanem együttes és a körülmények kellő mérlegelésével való alkalmazása lehet helyesen alkalmazható; — de önállóan, mereven külön-külön és általánosan minden uniformizálni akaró módon rendkívül méltatlan és egyeseknek, önhibájukon kívüli tetemes károsodását vonná maga után.

Eltekintek attól, hogy az adót fizető közönség a súlyos terhek mellett alkalmasint az 50-es évektől elkezdve az alkotmány visszaállításig hazafiúi érzésnek tartotta nemcsak az adóalap eltörlését, hanem még az adófizetés megtagadását is; — csak a végrehajtásnak engedve, fizetett adót! Ezen hazafiúi tette, annyira szokássá vált, hogy később midőn a jövedelmi adók bevallása kötelezővé vált és azok magassága az általános jövedelmi pót-adóval is tetemesen súlyosodott, e szokásnál fogva is nem tartotta bűnnek a valódi jövedelmet be nem vallani; ezért most ő vagy talán már jogutódai bünhődjenek a jövedéki kihágás mérvét túlhaladó tőke vesztésben? — Azt hiszem, hogy egy hazafiúi kormánytól ez nem lenne helyes eljárás és ha már a jövedelmet eltörlőt büntetni akarja az állam, ez esetben is, a váltásnál is elég lenne a szabályok értelmében a már el nem évült időre — a büntetési összeg leszámitása! De ettől eltekintve a bevallás nem szolgálhat biztos, igazságos alapul, mert nagyon sok esetben önhibáján kívül bünhődne. Ugyanis Erdélyben legtöbbszörre a birtokok haszonbérbe adásánál a bérlő átvette az egész birtokot, korcsma, malom, legelő és mindenféle jogokkal egy meghatározott összegen, kötelezve lévén minden névvel nevezett egyenes-, pót-, és jövedelmi adók fizetésére; — ennél fogva a jövedelmek bevallása is reá ruházva volt, az illető bérlő természetesen fizetési kötelezettségeit apasztandó, nem vallotta be a regalé jövedelmeket, hát a tulajdonos szenvedjen-e a bérlő hibája miatt? igazságos lenne ez? — azon netaláni ellenvetésre, hogy a tulajdonos miért nem ügyelte fel a bérlőt, vagy miért nem kötötte ki, hogy mennyit valljon be és ez okból, tehát mégis ő a hibás! csak az viszonzható, hogy hát olyan tulajdonosok, mint özvegyek, árvák, távollévők, más országban lakók, ügyvédjeikre bizva az egész ügyletet, a gyámhatóság vagy ügyvédjeik hibája miatt, most lakoljanak? ez sem tehető fel — és miután a bevallás valószínűleg több évre menne visszafelé és ezen jövedelmek átlaga számíthatna alapul, — igazságos lenne-e, hogy ma X tulajdonos, ki 3 év óta a megvett birtok korcsma jövedelmét bevallotta — de jogelőde azelőtt soha még megközelítőleg sem vallotta — e miatt bünhődjék és a birtok vételénél a regaléért számított tőkáját elveszítse?

Azt hiszem, ezen példákkal a jövedelmi bevallások alapul vételének tarthatlanságát kimutattam, ezekből folyólag a bevallás csak ott lenne alapul vehető, a hol a limitált korcsmajog — a község jogával együtt — hivatalosan lett kiadva, mint ez

sok helyen előfordul; vagy a hol a birtokos a valódi jövedelmet bevallásaival igazolva, azt megváltási alapul elfogadja. — A másik kulcs a községek lélekszáma szerint egy meghatározott árban alapul vétele, újból nem vehető általánosan, mint igazságos alap fel, még akkor sem, ha feltéve ezen lélekszám szerinti egyes ár elég magas lenne is; — nem vehető pedig azért, mert egy község regale jövedelme nagyon sok mellékkörülményektől függ.

Igy például ha a község egy vidék végpontja, hová azon vidék — például egy vasuti állomáshoz — távolról minden terményét kihordotta, mint M.-Ludas, itt egy oly közlekedési forgalom keletkezett, mely a regalét nagyon felemelte és azt hiszem, a m.-ludasi birtokos urak bérlete a birtokkal együtt a regalé jövedelem magassága folytán 15 év óta emelkedett — egy ilyen esetben a lélekszám szerinti legmagasabb ár mellett is a tulajdonos nagyon károsodna.

Vagy egy olyan esetet, mint például Bánffy-Hunyad, a hol 5—8 országos és nagy heti vásárok vannak, az ő 3152 lakosságával, az országos lélekszám szerinti legmagasabb árral is nagyon csalódná; vagy Gyálu, 2514 lakossal, de 3 országos vásárral.

Vagy egy olyan esetben, a hol egy nagy kőfejtés, szénbányászat nyílt, mely sok napszámot foglalkoztat, ott is a regalé jövedelme nagyot emelkedett.

A lélekszám szerinti ár általános meghatározása azért sem lehet az egész országra, vagy még Erdélyre sem egyöntetű, mert különbség teendő a bortermő és a többi vidékek között.

Ezen állításaim igazolására szerzem a hiteles adatokat és és fogom az ezen ügyben működendő gazd. egyleti bizottság elejébe terjeszteni, egyelőre a könnyebben hozzá férhető helyeken — és ha a bizottság ezen működési alapot elfogadja, akkor az ország különböző részeiből lenne ez egybeállítandó. Miután szerintem a tényleges mai jövedelem kárpótlása által is veszt a birtokos, ha például a 10 éves átlag vétetik alapul — mert épen most veszem 4 kincstári regale-bérlet jövedelmeit, a melyeknél némely községben az 1884-iki bérlet és a mai bérlet között nagy az eltérés — és ugyanezen kincstári községeknél látom, hogy a lélekszám szerinti kárpótlás is milyen helytelen lenne. Vesztendő a birtokos azonkívül a vendéglő-helyiségek bércsökkenése által is, mert hisz ezeket az állam nem kárpótolhatja, az állam vagy a jog esetleges bérlője nem fogja bérelni; a község belterületén még csak lehet valami értékesítésre számítani, de a község határán, utszél melletti költséges épületek jövedelme, értéke semmivé válna, mert a kincstári egyedárlási vagy más bérlő nem lesz köteles kivenni, mint azt eddig tették, miután egyenlő árt fog az italainak határozni egy nagy területen; tehát az eddigi érvek, hogy a szomszéd községbeli árulással farkasszemet nézzen — ujjat huzzon — elenyészend és a költséges épületeket a tulajdonos elhordhatja. —

Mindezekből láthatólag sem a bevallás, sem a bevallások bizonyos évekig való visszamenetele alapján átlag számítás, sem a lélekszámú kulcs szerinti kiszámítás a tényleges mai jövedelmet, még kevéssé a kisajátítottnak nevezhető értéket nem egyenlítő

ki a korcsmajogosultak tetemes károsodása nélkül; de miután az állam-pénzügyei, az egyedárlási jövedelmi többletet multhatatlanul igénylik és ez okból keresztül is vitetik: kötelességünk a hogy és miként felől gondolkozni, értekezni, és ezek eredményét a magas kormányhoz, mint concret javaslatot, mely talán mindkét felet kielégítheti, felterjeszteni.

Addig is a míg másokkal erről értekezve egy bizottsági megállapodás létesülhetne, egyéni véleményem szerint a következő módokat ajánlom:

1. Az állam vigye haladéktalanul közigazgatási közegekkel a kényszer-arányosítást keresztül, mert csak ennek alapján lesz tudható, kit kellend kárpótolni.

2. Erdélyt ossza fel az illető korcsma-jogosultak érdekeinek kellő méltatásával megváltási körökre, területekre.

3. Megváltási alapul — a különböző kerületekben különböző árakat határozzon lélekszám szerint, tekintve az ezen átlam felsorolt forgalmi, bortermelési stb. körülményeket.

3. Mondja ki, hogy ezen lélekszám szerinti megváltási kulcstól eltéréseknek van helye, ha az illető jogosult hitelesen a bevallási okmányal igazolja, hogy például egy bizonyos számú meghatározott év óta az őt illető átlag jövedelme többet tesz ki, mint a lélekszám szerinti ár tesz.

5. Vagy ne váltsa meg tőkével az állam a korcsmajogot, hanem jövedelme tetemes gyarapítására vegye azonnal — például 1889. jan. 1-jén — át a korcsmajog egyedárlási kezelését. Léptesse életbe az ezen cikkem elején felhozott szabályzatokat és már most saját jövedelme érdekében emelje az italok árát egyenletesen fel, engedjen az eddigi jogosultaknak az állam hivatalos közegei által teendő bérleti kiadásoknál ellenőrző befolyást és egy bizonyos hányadot vegyen át a jövedelemből, a többi adja át a jogosultaknak, eleinte az eddigi tényleges birtokosoknak, később a hivatalos limitációk keresztül vitele után az illetőknek. Ez által közös haszonélvezői lennének a birtokosok és az állam — nem kellene egy nagy tőkét és annak kamatait hordozni — és nem fosztatna meg a birtokosság a biztos és folytonosan emelkedő jövedelmi többlet kilátásától, de még a rendőri szempontoknak is eleget lehetne tenni.

Ezen utóbbi pontban csak futólag felhozott tervezetet — egy gyakorlati korcsmajog tulajdonos és jogkezelő említette fel és én annyira elfogadhatónak tartom, hogy saját részemről a hányadot is elfogadnám, hogy 70% legyen az enyém és 30% legyen az államé.

Az egész ügy oly fontos és életbevágó, hogy mindenesetre megérdemli felette gondolkozni és a véleményeket közölni, mert az ideje már eljött ezeket egybefoglalva az intéző körökhöz eljuttatni, mielőtt meg egy concret terv-javaslat elkészülne. — Ezért gazda-birtokos társaimat felkérem véleményeiket mielőbb nyilvánosságra hozni, hogy az egybegyülvő gazd. egyleti bizottság tárgyalásainak mentől bővebb és több oldalú anyag állhasson rendelkezésre. —

Szász-Fenes.

Szabó József.

A tenyészkörletek kérdése.

Egán Ede országos tejgazdasági felügyelő ezen tárgyban a pestmegyei gazdasági egyesület ez évi november hó 28-ikán tartott közgyűlésén előadást tartott; melyet a kérdés actualis voltánál fogva hasznosnak tartunk kivonatossan ismertetni.

A tejgazdaság az országban kezd lendületet venni s a magyar gazdaközönség a jelenlegi alacsony gabnaárak mellett, bizalommal tekint az állattenyésztés felé. Jelenleg azonban a tejgazdaságnak nem elenyéről szól, hanem egy nagyon is lényeges hátrányára figyelmeztet, melynek elhárítása kell hogy a törekvések célját képezze. Ha visszatekintünk 10—20 évvel, lehetetlen, hogy fel ne tűnjék előttünk, miszerint marhatenyésztésünk anyaga tarkább lett! Oly vidéken, melyben azelőtt csak egyetlen egy fajta jelleg volt ismeretes, ma a régi mellett három-négyféle új fajtát találunk s az azelőtti egyforma jelleg helyébe lépett a sokoldalú változatosság. Ezt a tejszükséglet fokozódása, tehát első sorban a tejgazdaság okozta, azonban a hibáért egyedül a tenyésztők a felelősek. Két jelenség játszott nagy szerepet hazai tenyésztésünk történetében.

Az egyiknek neve fajta hajhászati!

A másiké keresztelési mániá!

Általában minden nép tenyésztésében 3 stadiumot lehet megkülönböztetni. Az első az „ős állapot“, midőn a hazai megszokott fajokat mindengond nélkül tenyésztik. A második midőn akár mely más fajt, mely a miénk felett némi előnnyel bír, azonnal meghonosítani törekszik. A 3-ik a cél tudatos tenyésztés.

Hazánk jelenleg a második stádiumban van, azt lehet nevezni az általános chaos korszakának is. Egyik gazda, pl. a Stájer alpesek közt nyaralván, nagyon megszerette a „mária hofi“ marhát, habozás nélkül ezt hozza haza kopár legelőjére és állítja a törek és kukoricza-szárból álló téli tartásra. Másik a lópármarha tejbősége által ragadhatja el magát s ezt honosítja meg. Egy harmadiknak morvaországi tisztje a kuhlándit tartja a világ első marhájának s gazdáját is kapacitálja. A felhozott állatfajták aztán ha a nekik meg nem felelő viszonyok közt a 2-ik generationál már mind elvesztik kiváló tulajdonságaikat, megint újabb fajta behozatala van tervbe véve.

Ezen reusztartelenség nemcsak specificus magyar baj, ugyanezen jelenségeket lehet konstatálni más országok tenyésztési történelmében. A többi európai államokban azonban többé kevésbé hasonló fajták állottak egymással szemközt. A mi szilaj marhánk oly távol áll minden nyugati fajtától, hogy oly keresztetést; mely által az ivadékokra mindkét fajtának kiváló tulajdonságai (mint a milyen a miénkben az igavonó-képesség a nyugati fajtákban a hizékonyosság vagy a nagy tejelési képesség) átörökítettnek; — végrehajtani nem lehet. Tekintve a magyar erdélyi fajtának páratlan igavonó-képességét, igénytelen voltát és edzetségét, bármely nyugati fajtával való keresztetés reánk nézve csak veszteséggel járhat. Ha a most uralkodó tenyésztési állapot még 10 évig tartana, komolyan veszélyeztetve látnók marhatenyésztésünket s egyuttal mezőgazdaságunknak legnagyobb kincsét: a hazai fehér marhánkat.

Hogy ez állítás nem túlzott, kitűnik a következőkből. A színes marha nyugatról és északról ellenállhatatlanul előre nyo-

mulván, ma határvidékünk 4 megyéjében már feltétlenül uralkodik. Hat további megyében tulnyomó a színes marha szemben a fehérrel. A magyar erdélyi marha egyáltalán az egész országban csak még 18 megyében tenyésztetik teljesen tisztán, míg minden más megyében ha nem is a nagybirtokos gulyáiban, de a kisbirtokos istállójában ma már ott van a színes marha.

Az északi és nyugati megyéken kívül a nagyobb városok közelében is indokolt a nyugati fajta marha tenyésztése, de hogy más vidékekre is importáljuk egyes törzseket vagy példányokat hazai marhatenyésztésünkre határozottan veszélyes. A magyar alföldön és Erdélyben, hol a magyar marha tenyésztése virágzik, találni tarka állatokat. Így pl. a „Mezősége“ Mező-Záh vidékén több községben, hol ezen idegen vér egy földbirtokos által Bukovinából behozott bikától terjedt el. Ezen egy esetből is látszik, mily fontos a magyar marha és ezzel kapcsolatban tenyésztésünk jövőjét illetőleg a tenyészkörletek meghatározása. Ez a veszély, mely magyar erdélyi marhánkat fenyegeti, annál nagyobb, mivel a különböző nyugati fajták; a gazdasági viszonyok fejlettségével ha azoknak életfeltételeit meg tudjuk adni, mind jobban meghonosíthatók lesznek. Hazánk égalja tehát nem védi meg magyar erdélyi fehér marhánkat a kiszorítás ellen. •

Magyarországon az általános nézet az, hogy a magyar marhafajtát nem akarjuk engedni kivészni, meg kell tehát ezen kezdetét vett folyamatot akadályozni.

Másod sorban itt van Ausztria egyes tartományainak óriási szükséglete, különösen Alsó-Ausztriáé, Morva- és Csehországé. A csehországi cukorgyárosok nagy része, ha a magyar igásokör importjától megfosztatnék, igen nagy kalamitásoknak lenne kitéve. Télen át a mélyen szántott földekről napról-napra akármily időjárás mellett, csakis a magyar ökör segítségével bírják répájukat a gyárba szállítani. Más fajtájú marha ezen munkát ki nem bírná, s azonkívül más fajták vesztesége az ottani gazdaságokban oly nagy, mely ezen terhet elviselhetetlenné teszi. A múlt évben csak az uralkodóháznak magán birtokai részére 300,000 frtért vásároltak Erdélyben igásokrot. A csehek pillanatnyi abstinentialis politikája daczára, ezen igásokör kivétel nyugatra jövőben mindig nagyobb mérvet fog ölteni. Ezenkívül marhafajtánk hivatva van Románia, Szerbia, Bulgária és Dél-Oroszországnak, az ott honos marha számára a nemesítő anyagot szolgáltatni, miután hazai fajtánk a sik marha fajban a legelső rendű.

A röviden felsoroltakból kitűnik, hogy hazai fajtánk kelendősege emelkedő tendenciával bír.

Ezen két ténynyel szemben nem elégedhetünk meg azon tudattal, hogy a fehér marha az összes létszámnak 77%-át teszi, hanem intézkednünk kell a hazai magyar marha tisztán való fenntartása érdekében is. Vonassék meg meggyékként élesen a határ, mely a magyar jellegot elválasztja a színesőtől.

Második feladatunk, hogy Máramaros-megyétől dél felé az egész keleti határ mentében fektessük a fősúlyt az ott honos magyar fajtájú hegyi jelleg fejlesztésére s ne nehe-

zitsük meg feladatunkat, a színes marhának itt való meghonosításával. Ezen cél elérésére a 3-ik feladat az alkalmas hegyi vidékeken a magyar fajta tejelő képességének kiképzetése.

Azon vidékeken, hol a színes marha tartása és tenyésztése indokolt a szükségletet szintén lehet már hazánkban meglevő színes fajtaival fedezni — mert már létezik egy hazai aklimatizált berni fajta, mely a hus és tejtermelés céljából teljesen megfelel. Ha pedig főleg a tejtermelés a cél és a hustermelés mellékes, akkor folyamodjunk a hazai riska fajhoz, mely 50—80 forinttal olcsóbb páronként a külföldinél s tejelő képessége csak olyan; a megvénült, kiselejtezt és felhizlalt állatért a mészáros nem sokkal ad kevesebbet mint egy „angelni“ riskáért.

Nagy hatalom a természet! Azért törekedjünk a fejős tehének beszerzésénél első sorban azzal, előrehaladni a mi minállunk már megvan.

A közöltekből mindenekelőtt kitűnik, hogy a tejgazdaság és a tenyésztés közt nem létezik azon egymással ellenkező álláspont, melyről ezen előadás kezdetén szözlünk, sőt a magyar tejgazdaság külön érdekei nemcsak a fajták választására, de azoknak „tenyészkerületek“ által elhatárolt egymáshoz viszonyaira nézve is teljesen összevág azon vezérelvekkel, melyeket Tormay Béla miniszteri tanácsos annak idejében az orsz. gazdasági egyesület állattenyésztési szakosztályával egyetértőleg és számos vidéki gazd. egyesület helyeslésével, mint az országos tenyésztésre nézve irányadókat felállított, s évek előtt ép ezen egyesület tagjai előtt személyesen előadott. Ezen tenyészelveknek elejétől kezdve az volt első és legfontosabb program-pontja, hogy a magyar erdélyi marha tenyésztésére fentartassék az ország legnagyobb része. Vasmegeye Kemenes aljától kezdve a keleti határig és Gömörmegyétől dél felé egészen az Aldunáig. Ma arról van szó, hogy ezen rendszernek szélesebb bázison általános elismerés szereztessék s hogy az országos tenyésztés szempontjából elengedhetlen vezérelvek a törvénybe iktatassanak.

A mezőgazdasági rendtartásról szóló törvényjavaslat tárgyalása alkalmával beérkezett vélemények egyrészből kitűnt, hogy a nézetek ezen fontos kérdés mikénti megoldására nézve, még a gazdák körében is eltérők. Ezen tény volt indító oka felszólalásának. Ha mind az, a mi a magyar fajta visszaszorításáról, valamint a színes fajták behozatalánál az ország nagy részében észlelhető rendszertelenségről és az ezekből keletkező veszélyekre nézve említettett tényleg úgy van, akkor a fentebbekben már önként meg van adva a felelet azon kérdésre is:

Jogosultsággal bír-e azon törekvés, hogy az egész országra nézve általános tenyészelvek alapíttassanak meg s azok főbb vonásaikban kodifikáltassanak?

A felelet már meg van adva; mert ha ezen kérdésre tagadólag válaszolnánk, abból önként következnek, hogy szükségtelennek tartunk minden intézkedést fehér marhák tisztán tartása érdekében, — akkor idő előttinek tartanók valahára

gátat vetni a magyar marha szándékos és akaratlan elkorcsosodásának, — akkor egyáltalán lehetségesnek tartjuk, hogy rendszeres tenyésztés kifejlődhessék ott, hol egy szűk vidék határain belül néha ötféle fajta között mindenik a legjobbnak tartatik, vagy hol egy istállóban háromféle fajta tenyésztése folyik — akkor feleslegesnek mondjuk, arról gondoskodni, hogy nálunk létjogosultsággal nem bíró állatfajták nyilvános használatra ne legyenek bocsájthatók.

Nézetem szerint az állattenyésztés csak bizonyos határon belül magán ügy!

Mihelyt egy állattenyésztési tény ezen határt valamely pontján átlépte, akkor vagy össze találkozik az egyesnek érdeke az általános érdekekkel, vagy beleütközik abba. A határ ezen átlépésére pedig százféle alkalom van minden országban, különösen pedig olyanban, melyben az állattenyésztési viszonyok az első vajadás stadiumán még nem mentek keresztül s melyben a helyes tenyésztési tapintat és a tenyésztési sikernek első feltétele; a következetesség még ritka erény! Egy gazda, ki bizonyos fajta iránti előszeretetből, azt behozza gazdaságába, későbbben esetleg beláthatja, hogy a fajta választásnál hibát követett el. Ha ezen hibáját belátta, ő ezen pillanatnyi tévedését saját gazdaságában talán még jóvá teheti és rövid idő alatt kiküszöbölheti a meg nem felelő állatokat; de gazdasága környékén már nem képes azok nyomait eltávolítani, mert eselédinek marháit, vagy pedig a község kisbirtokosainak teheneit ugyanazon bikával hágatta, istállójából pedig a fölösleges borjúkat eladta a vidékre.

Fölösleges-e az individualis tenyésztési akaratot, vagy individualis önkényt, akkor ha kilép a magán gazdaság határain — korlátozni? Sőt nem czélszerű-e még a magán tenyésztésre is, nem ugyan állami kényszereszközökkel, de társadalmi egyesülés útján, amennyire lehet, hatni?

E tekintetben talán mindnyájan azon nézetben vagyunk, hogy a fent vázolt veszélyekkel szemben nem nyújt elegendő védelmet azon „bikartartási szabályrendelet“, mely némelyek által, az államnak a tenyésztésre gyakorlandó befolyásnak netovábbjaként és végső határának tekintik.

Szükségünk van oly irányelvekre, melyek egy központi-lag szervezett, államilag erélyesen vezetett, de az ország minden fontosabb vidéke képviselőiből alkotott forum konsultativum által megállapítandók. Szükségünk van tenyészkerületekre! Ezek határain belül pedig az állattenyésztési mozgalom lendítése, annak erélyes és egyöntetű fejlesztése nem is képzelhető másképen, mint egy, az egyes vidékek lelkesebb tenyésztőit magában egyesítő erős társadalmi szervezet által.

Jelentés a baczai birtok megtekintéséről.*)

Tisztelt vándorgyűlés!

A t. vándorgyűlés Vörös Sándor elnöklete alatt Székely József, Hansschild György és Bíró István urakat bizván meg a baczai gazdaság meg szemlélésével, van szerencsém

*A sajtó alatt lévő vándorgyűlési jegyzőkönyvből.

e szemlénk eredményéről a következő jelentést a t. vándorgyűlés elé terjeszteni.

A Gróf Zichy Antal ur tulajdonát képező baczai birtok Szolnok-Dobokamegyében Deés közelében fekszik, mely várostól az országuton $1\frac{1}{4}$ óra alatt, a déés-besztercei vasutal pedig 20 perc alatt érhető el.

A birtok tagosított és nagy része a Szamos terében terül el; ennek folytatásaképpen átterjed emelkedőleg a déli lejtőre s magába zárja az emelkedett ponton fekvő s az előbbi tulajdonos által oly sok gondnal, előszeretettel és áldozattal emelt, de belsőleg teljesen be nem végzett kastélyt, parkot és a gazdasági udvart és épületeket.

A birtok talaja a nagyobb részt képező Szamos-téren gazdag áramlási televényes talaj, az emelkedett oldalakon pedig jó minőségű agyag, melyek úgy termőerő valamint egyéb tulajdonok tekintetében kedvező helyzetben lévén, alapjául szolgálhatnak a sikeres növénytermelésnek és állattenyésztésnek.

Művelési ágak szerint a birtok területe ily módon oszlik meg: a belsőségek tesznek 15 katastrális holdat, szántók 580 holdat, rétek és kaszálók 87 holdat, legelők 100, szőlő 8 és erdők 1400 holdat.

A mezőgazdasági ágazat vázlatára előtt ki kell emelnünk, hogy a birtok most áll berendezés alatt. Ugy a növénytermelési valamint az állattenyésztési ágak is tehát még ezuttal, a rendezkedés kezdő éveiben nem adhatnak egy bevégzett képet, de az eddigi lépések engedik már látni ama körvonalakat, a melyek között az új és helyes alapokra fektetett gazdasági rendszer ki fog fejlődni.

A növénytermelési ág berendezésénél az alap: a vetésforgás következőleg van megállapítva: 1) ugar vagy zöld ugar trágyázva, 2) buza, 3) tengeri, 4) árpa lóherrel, 5) lóher, 6) lóher és félugar, 7) őszi gabna, 8) tengeri, 9) tavaszi gabna, 10) tavaszi. A forda egyes táblái 20—25 kat. holdra terveztettek. Ez képezendi a főfordát, mely a birtok térbeli részét foglalandja el. A hegyi oldalra terveztetik egy háromnyomásos esetleg legelő forda. A még ezen felül maradó szántók időszakos és állandó takarmánysoknak s némely a fordán kívül termeltetni szándékolt növénynek pl. repcének, répának stb. nek vannak szánva. Ha a tervezett fordát közelebbről vesszük vizsgálat alá, annak helyességét el kell ismernünk; mert benne a növények egymásutánja megfelel ugyan a növénytenyésztés igényeinek, valamint elegendő időt enged két növény között a talaj megművelésére; tekintélyes arányt biztosít a takarmánynövényeknek s a fölvetett lóher a kedvező térbeli fekvésben és úgy légköri nedvességben, valamint talaj-nyrkosságban nem szűkölködő helyzetében bizonyára kitűnő terméseket adand és hátramaradó gyökereivel a talaj szerves anyag tartalmát gazdagítandja.

Trágyázandó lesz a vetésforgás szerint évente 35—40 hold, mit részint a meglévő és szaporítandó marhaállomány lesz hivatva ellátni, részint pedig a közeli Deés iparüzletei fogják a trágyát szolgáltatni. E tekintetben a

birtok helyzete kiválólag kedvezőnek mondható, a mennyiben a deési szeszgyárak nagymennyiségű trágyájában igen gazdag forrását birhatandja az utánpótló erőnek, melyet a vasut által szállíthat ki saját területére. Eddig is tétettek már kísérletek a deési szeszgyári hízalóból a trágyának vasuton való kiszállítására, minek eredménye a költségeknél abban tünt ki, hogy egy métermázsza trágya a birtokon 12 krba került; mi ha ez időszertint viszonyaink között és e helyen olcsónak nem mondható, de nem tekinthető drágának sem és ha a fel- és lerakodási berendezések tökélytesítését nyernek, ezen költség jelentékenyen leszállítható leendő.

Kiemelendőnek tartjuk a növényművelésnél azt, hogy minden házilag műveltetik.

Az ígás erőt képezi ez idő szerint 28 drb jármos ökor s így a szántóföldi területből egy pár állatra 41 hold esik, amely arányt kissé erősnek kell mondanunk.

Az állattenyésztési ágat illetőleg van a birtoknak tehenészet, sertés- és juhtenyésztése, az ígás kancaiktól pedig csikók neveltetnek.

A tehenészetben van jelenleg 23 tehén és ennek szaporulata. A fajta jelenleg vegyes. A cél egyébként az, hogy lassu átmenetben 40 drb berni fajta tehenre alakíttassék át és szaporíttassék fel a tehenészetet. A haszonvételi cél a tejtermelés képezi, mely a közeli Deés városában található jó piacot. Az eddigi vegyes fajták tejelési napi átlaga a borjunevelés mellett $4\frac{1}{2}$ literre megyen, mely Deésre beszállítva 6 krért értékesíttetik.

A sertésenyészet 50 drb kisjenői fehér mangolicza koczából áll, melyekre ujabbán a Balásbázy-féle kanok alkalmaztattak. Az állomány átlagban igen szép alkotásu példányokat mutat fel úgy a törzkoczáknál, mint a süldőknél. A helyi fekvést a víz közelségét a sertésekre igen kedvezőnek lehet mondani, mit indokol azon adat is, hogy a dög igen ritka eset. A tenyésztetből adnak el tenyészállatokat is s ilyeneknél páronkint az utóbbi években 58 frt ár éretett el $1\frac{1}{2}$ éves korukban.

A juhászat most áll megalapításának kezdetén; van jelenleg 68 drb raczkaanya és ezeknek szaporulata. A cél az, hogy az állomány fölemeltessék vagy 200 drb anyáig, amelyekre a deési állatkiállításról a Gróf Bánffy György kalotaszegi szép fehér raczka kosai szereztettek meg. A nyáj haszonvételi módját képezendi a gyapju és tej haszonvétel mellett még a birtok felső tagjának trágyázása korszerűsítés útján.

Főlszerelése a birtoknak, a rendezés alatti állapotához képest most még természetesen nem tekinthető véglegesnek. A gazdasági épületek csak a korábbi üzleti rendszernek felelhetek meg, az új rendszer és a fejlesztendő tenyésztési ágak több épületet tesznek szükségessé, melyek ezután fognak felemeltetni és pedig egy külön alakítandó s a birtoknak központjába helyezendő új majorban az eddigi, a kastély körül elhelyezett gazdasági udvar helyett. Jó vasekék, boronák, vető-, kaszáló- és gyűjtőgépek eddig is vannak és mi kétség sincs aziránt, hogy az eszköz-

létár az új rendszer és a teljes házilagos kezelés igényeihez képest fog kiegészítetni. A gazdaság saját gőzcséplőgéppel rendelkezik, mellyel a vidéken keresetre is dolgozik; intézkedés van az iránt is téve, hogy télen át a gőzgéppel a takarmány előkészítésére szecs kavágó és daráló gépek hajtassanak; ugyancsak a lokomobil télen át egy kétküvü malmot is hajt az őrlésre hozott anyag mennyiségéhez képest hetenkint több napon 10-ik rész vám mellett.

A birtokhoz tartozó szőlő 8 hold terjedelmű és kedvező déli lejtőn fekszik; most kerül még teljes beállítás alá. A tulnyomó szőlőfaj a kövér, mi mellett a leányka és a rizling fog még szaporítani. A nyert bor jó minőségűnek ígérkezik s eddig is már must korában 12 krral literenként könnyen talál vevőkre.

Erdő a baczai határon kívül az ehhez tagosított mihályfalvi és felső orbói határookban levő erdőkkel együtt 1400 holdra megyen. A faállomány főanyaga a tölgy; az erdősegből mintegy 200 hold őserdőnek mondatik, 790 hold pedig 30—40 éves, a többi állomány kora pedig 70 év körül jár. Az erdő haszonvételi módját főként a tűzifa termelés képezi; épületfának való eladás csak korlátolt mérvben üzetik, miután a jó értékesítés alkalmi még hiányzanak. Megkíséretett egy kisebb részen cserkéreg termelés, mely után holdankint 55 frt nyers bevétel éretett el. Valamint mindenütt, ugy itt is megmarad és folyton emelkedend az erdőknek ugy a magán-, valamint a közzgazdaság szempontjából vett fontossága.

Ezen — meg kell vallanunk — csak fogyatékos vázlat után észleleteink egybefoglalása gyanánt azt fejezhetjük ki, hogy ezen birtok előtt igen szép jövő áll, mert ugy helyi viszonyai, valamint közzgazdasági helyzete a tovafejlésztésre kiválólag kedveznek és a belterjességre való átmenetelt nemcsak megengedik, hanem egyenesen tanácsolják is. Ezen helyzet józan felfogásából eredt a berendezési terv is, melyet a viszonyoknak megfelelőnek kell elismernünk. S miután a magas tulajdonosban sem a gazdasági érzék és szakértelem, sem a fejlesztéshez szükséges anyagi áldozat eszköze nem hiányzik, bizton remélhetjük: hogy e birtok mihamarább a kifejlődés azon pontjára jutand, hogy reá, mint helyesen berendezett és jól kezelt gazdaságra országárszünk büszkén mutathat.

Tartozó köteleiséget rovunk le végezetül akkor, midőn ezuttal a magas tulajdonosnak a szíves fogadtatás és vendéglátásért meleg köszönetünket tolmácsoljuk. Tartozunk végre magunk iránt azzal, hogy ugy a magas tulajdonosnak, valamint a t. vándorgyűlésnek kegyes elnézését kérjük aziránt, hogy jelentésünkben ily rövidék és fogyatékosak voltunk s ha valamit érdeme szerint nem méltányoltunk; — azonban mentse ki hibánkat azon, a t. vándorgyűlés által is érzett ok, hogy a szerfölött kedvezőtlen időjárás a szemlét igen megnehezítette s az észleletekre különben is igen kimért idő nagy részétől bennünket megfosztott! —

Vörös Sándor.

A mezőgazdasági rendtartás.

(G. V.) Mult november hó 24-én nyilt meg azon nagyfontosságú szaktanácskozmány, mely a mezőgazdasági rendtartás előadói javaslatát volt tárgyalandó. Országárszünkéből egyeletünk részéről csakis Szentkirályi Arpád és Gamauf Vilmos vehettek tényleg részt, miglen Báró Kemény Gábor és Gróf Bánffy Béla tagtárs urakat másnemű elfoglaltságuk tartotta távol. A szolnok-dobokamegyei gazd. egyeletet Báró Bánffy Dezső, az erdélyi szász egyeletet Dr. Meltzl Oszkár képviselte. A küldötteknek ugyan irányul szolgált az egyeleti vélemény, de az ahhoz való merev ragaszkodás legkevesbé sem volt kikötve s az egyeni jobb meggyőződésnek teljes szabadság engedve! Nevezetes azon meglepő összhang, mely a mi és az erdélyi szász gazd. egyelet felterjesztése között nyilvánul, — holott egyik a másikról mit sem tudott; — e körülmény kétségkívül a viszonyok helyes felfogását tanusítja. Eljárásunk egyöntetűségét az által kívántuk biztosítani, hogy a gyűléseket megelőzőleg előértekezleteket tartottunk, melyekhez Dr. Meltzl Oszkár ur is teljes készséggel csatlakozott; itt a két egyelet véleménye és a felmerült nézetek alapján meg lett határozva a felszólalás tartalma és a felszólalónak személye; — elvül tüzetvén ki az, hogy a mi már egyszer más által a fentiek értelmében elmondva lett, azt mi — csak azért is — ne ismételjük, hogy a szószaporításnak eleje vétessék! Maga a szaktanácskozmány egy kis országgyűléshez hasonlított, képviselve volt (a honvédségen kívül) valamennyi ministerium, azonkívül a földmívelési ministerium összes szakreferensei vettek részt, a többi számot az egyeleti küldöttek napról-napra gyérülő képviselői tették ki. Elnök Gróf Széchényi Pál minister volt, a ki mindjárt az első ülésben kijelentette, hogy itt nem határozatok hozataláról, eldöntéséről, hanem csakis felvilágosításról, informatióról van és lehet szó; — a mi magában véve egészen helyes is, de másfelől a tudósítást nehezíti meg, mert (kivételes esetektől eltekintve) teljességgel nem lehet tudni, hogy a sok különböző nézet közül melyik lesz illetékes helyen elfogadva? Anyagban erre nincs hiány, mert a fejezetenként és szakaszként kivonatolt testületi és hatósági vélemények — bár majdnem az érthetőség határáig voltak néha rövidítve, — mégis 142 nyomtatott lapot tettek ki, ehhez járult az ebbeli külföldi törvényhozás vázlatos ismertetése. Meg kell még jegyeznünk, hogy a fővárosi lapokban megjelent közlemények nemcsak nem hiven, de akárhányszor merőben elferdítve adták vissza a felszólalók nézeteit, mi ellen több ízben panasz is emeltetett.

A szaktanácskozmány eleintén csak igen lassan haladott, utóbb pedig tán nagyon is gyors tempót vett fel. Igaz, hogy a legtöbb megtámadásnak az „Általános intézkedések” című I. fejezet volt kitéve, mert itt van a tulajdon feletti rendelkezés leginkább korlátozva! Mig egyfelől a szabad gazdálkodás hívei emeltek szót, másfelől oly — még pedig igen tekintélyes — hangokat kellett hallanunk, melyek szerint nálunk még a három fordulás gazdasági rendszer is, ha okszerűen lesz keresztülvive, haladásnak tekinthető! A kényszer útján létesítendő takarmányos tán el lesz ejtve, mert a tervezett módon ki

nem vihető; egyáltalában úgy látszott, hogy a merev kényszer-ellenesei tulsúlyban voltak és az okszerűen gazdálkodó kisebbség hathatós védelmét pártolták. A „legeltetésről” szóló fejezetbe valószínűleg fel lesz véve a legeltetési jog és a kihasználás szabályozása; a „mezei utak” fejezete is korrektebb szövegezést kíván, miglen az „ültetvényeket” illetőleg a közoktatásügyi ministerium két toldalékolat javasolt a faiskolákat illetőleg. A „káros állatok és növények irtása” kiegészítéseket és elhagyásokat igényel, miglen a „hasznos madarak oltalma” igen természetesen más hasznos állatokra is kiterjesztendő lesz. Az „állattenyésztés” fejezetében a köteles tenyészkerületek voltak erősen megvitatva, de azon felvilágosítás, hogy ezek csakis a megyei szaktisztítetek meghallgatásával lesznek életbe léptetve; megnyugtatta, — vagy legalább is elhaltgattatta az ellenzéket. A „gazdasági egyletekről” szóló fejezet, melylyel (tán egyedül a javaslat készítőit kivéve) senki sem volt megelégedve, a minister ur határozott kijelentése szerint egészen elfog ejtetni, mit a szaktanácskozmány egyhangú helyesléssel vett örvendetes tudomásul. Legérdekesebb vita a „Gazdasági bizottságok” fejezeténél indult meg, hol több volt a támadó, mint a védő; főleg a hármaskozat: községi, járási és megyei bizottság lett erősen kifogásolva. Azt azonban nem lehet tagadni, hogy rendet, haladást csak úgy lehet biztosítani, ha az övintézkedésekre bizonyos közeg áll fenn; csak az a kérdés újalkotásra van-e szükség? vagy elvégezheti-e egy már létező testület? vagy akár egy ember is? A minister ur feszült figyelemmel hallgatta az érdekesnél érdekesebb véleményeket és megigértte, hogy a lehetőségig igyekezzon fog azokból a legzérűbb elveket kivonni s az új törvényjavaslatban felhasználni. A „hatóságokról” szóló fejezet inkább a jogászoknak adott tért a felszólalásokra; de a „mezei rendőrök” ügyében már a gyakorlat emberei is sikra keltek. A „mezőrendőri kihágások és büntetések”-nél kifogásolva lett az, hogy minden egyes esetet alig lehet külön elősorolni; másrészt a büntetések nagysága iránt sem volt meg egyezés. Az, hogy a büntetés minimuma is meg legyen szabva, igen híres jogtudósok eltérő véleményével lett ellensúlyozva; mindamellét kilátás van rá, hogy ezen kihatásában fontos fejezet a károsodó gazdák érdekében lesz majd szövegezve. A „kártérítési ügyek” fejezeténél örömmel győződünk meg arról, hogy még a jogászok is lehetőleg megszorítani kívánták a polgári per terét, a melyre ha rálépünk, azt csak hosszú idő múlva és nagy költséggel hagyhatjuk el. A kérdések és hajtópénzeknél felmerült gyakorlati észrevételek remélhetőleg meghallgatásra fognak találni és oly arányt megállapítani, mely a mindennapi élet valóságának megfelel. —

Mint már fentebb említettük, a szaktanácskozmánynál tulajonképeni eredményről nem lehet szó, de ennek daczára meggyőződésünk szerint a fáradság nem volt meddő; a mennyiben a minister urnak éstanácsadóinak alkalmuk nyílt avatott és őszinte véleményeket hallani az élő szó hathatós nyilatkozataiban, melyeknek akárhányszor több sikerük van, mint a legszebb érvekkel bővelkedő, de holt betűkből álló felterjesztésnek. A

tárgyalás rendén kiderült, — a mit különben minden elfogulatlan embernek el kell ismernie — hogy egy mezőrendtartási és mezőrendőri törvényjavaslatnak helyes elkészítése nem könnyű dolog; de másfelől annyira fontos, hogy az egész ország legjobbainak közreműködését teljes mértékben megérdemli. Kivánjuk, hogy az új javaslat a mostaniak hiányait mellőzve, mezőgazdasági haladásunknak egyik leghathatósabb emeltyűje legyen! —

A szőlővesszők behozatala ügyében.

Figyelmes olvasóink előtt ismeretes azon megkeresés, melyet az erdélyi gazdasági egylet igazgató-választmányja a déési vándorgyűlés megbízásából a földmívelési ministeriumhoz intézett és mely lényegében áll, hogy nevezett ministerium minden netán Erdély területére szánt szőlővessző-küldeményt a kecskeméti minta-szőlőtelepből megszüntetni méltóztassék.

E felterjesztésre 58008. szám alatt a következő gyors és kedvező elintézés nyertük, melyet szó szerint közlünk:

„Vonatközassal folyó évi október hó 31-én tartott üléséből 1387. sz. alatt hozzám intézett felterjesztésére, melyben az erdélyi gazdák vándorgyűlésének megbízásából azon kérést intézi hozzám, hogy phylloxerának a királyhágóntuli szőlőkbe való behurczolását megakadályozandó, a kecskeméti telepről a királyhágóntuli részbe szőlővessző szállítását ne engedélyezzek értesitem a gazdasági egyesületet, hogy tudomással bírván a királyhágóntuli szőlőbirtokosok körében az iránt tapasztalt aggályokról, kezdettől fogva megtagadtam a beviteli engedélyt minden az állami telepekről királyhágóntuli vármegyékbe kért szőlővessző szállítmányra nézve.

Nem állami telepekről származó szőlővessző szállítmányok, a mennyiben a szállítás egy törvényhatóság területéről — más törvényhatóság területére tervezetik, a mult évi 69171. sz. a. kiadott s egy példányban csatolt itteni körrendelet 3. b) pontja értelmében csak az esetben továbbíthatók, ha az erre vonatkozó szállítási igazolványok engedélyezése iránti kérvény azon törvényhatóság beviteli engedélyével van felszerelve, a mely törvényhatóság területére a szállítás tervezetik. Mődjukban áll tehát ez alapon a királyhágóntuli vármegyék és városok törvényhatóságainak, hogy ezen beviteli engedély egyszerű megtagadása által minden területeikre szánt szőlővessző szállítmány bevitelét megátolják.

A mi a gazdasági egylet beadványában foglalt azon állítólág tett észleletet illeti, hogy Magyarádon a phylloxera három évvel ezelőtt beültetett kecskeméti tőkéken észleltetett.

Erre nézve szükségesnek tartom megjegyezni, hogy ha tényleg tétetett is ezen észlelet, ez egyáltalában nem bizonyítja azt, hogy a rovar oda kecskeméti vesszőkkel importáltatott, hanem épen csak azt, hogy a három év előtt oda ültetett kecskeméti vesszők a vidéken már régebben behurczolt rovar által szintén inficiáltak.

E mellett tanuskodik azon körülmény, hogy Magyarad szomszédságában fekvő és jobbára azzal összefüggő szőlőterületeken 1884-től fogva már nagyobb terjedelmű infectiók fedeztetek fel, így 1884-ben Világoson, 1885-ben Pankotán, Kuviban, Kovaszinczen, Ménesen, 1886-ban Gallyán, Gyorokon, Paulison, 1887-ben Ágrison és Muszkán". —

Midőn e rendelet teljesen megnyugtató tartalmát őszinte örömmel és köszönettel vesszük tudomásul, egyszersmint felkérjük szőlőtermelő gazdatársainkat, hogy a törvényhatóságok útján a veszélyes szőlővessző behozatal meggátolására az itt jelzett lépéseket megtenni el ne mulasszák. —

A széna szaga.

Általános azon vélemény, hogy a jó szagu széna jó minőségű is, illetőleg a széna tápértéke és jó szaga egyenes arányban állanak. Gyakran volt alkalmam katonalovak részére szállított széna minőségének megállapításánál közreműködni s nem egy esetben a széna jó illata döntött, habár a szénában uralkodó fűnek nagyon is középszerű tápértéke után ítélve, a szállított szénát legalább is a harmadik osztályba kellett volna sorozni, sőt nem egyszer hallottam a szénaszállító kereskedőt utalva a széna jóságára, büszkén hivatkozni lelkiismeretességére. A széna jó szagáról annak jósága és tápértékére biztos következtetést vonni nem lehet, sőt a nagyon is illatos széna jóságában legtöbb esetben kételkedhetünk. Hogy mennyire illuzorius a széna jó szagáról annak értékére következtetni, megmondják ama növények, melyek a szénának a speczialis illatot kölcsönzik. A kitünő illatu szénában nagyobb mennyiségben az ugynevezett két him pázsit — szagos borju-pázsit (*Anthoxanthum odoratum*) polyvás fűvet találjuk, melytől a széna igen kellemes szagot nyer. — A két himpázsitadta ezen illatra ugy a gazda, mint a kereskedő is, sokat adnak, pedig tévesen, mert mint tudják a szag nem táplál, étvágy-ingerlő tulajdonsága nincs behbizonyítva és miután a széna értékének meghatározásánál pénzértékről is van szó, az illatadta látszólagos érték tekintetbe nem vehető. Egy időben a kéthim-pázsitot igen ajánlották, sőt most is vannak, kik ajánlják rétek és mesterséges kaszálók befűvesítésénél, de magjának magas ára tápértékével arányban nem állván, annál kevésabé ajánlható, mert jó szagával a szénát mitsem javítja. — De a kéthim pázsitot az állatok nem is kedvelik, mert kora érése miatt, mire lekaszálják, már megvénült, kemény, élvezhetetlen, csekély tápértékű, kevés szénát adó, még hozzá a szénának nem tetszetős fakószint is kölcsönöz. A vörös, fehér és több vadon tenyésző lóhere, a balta-czim a szénának egy a mézhez hasonló illatot kölcsönöznek, mely illatból már inkább következtethetünk a széna jóságára, tudván azt, hogy a szagot kölcsönző herefélék legtöbbje jó, értékes takarmánynövények.

Néhány ernyős virágu növény, a csalán és mentaféléktől is nyer a széna egy bizonyos átható szagot, mely ha nem igen erős, nem árt, de nem is használ, ellenkező esetben azonban az állatoknak az ily erős szagu széna kellemetlen és nem szívesen eszik.

A mint az elősoroltakból látjuk, a széna kellemes szagá-

ról annak értékére, jóságára következtetni biztosan nem lehet, a szagra sokat adni nem is kell, annál kevésbbé, mert mint tudjuk, van igen sok oly kaszáló, hol a szagot adó növények abszolút hiányoznak és mégis a legkitünőbb szénát adják. Más-kép áll a dolog, ha a széna kellemelen szagu, mert ez esetben a széna hibás és jósága, tápértékére a rosz szagból határozott következtetést vonhatunk. Ha pl. a széna még lábán vagy rendekben hosszabb ideig viz alatt volt, korhadt fához hasonló szagot nyer; erősen megázott széna nyers, savanyu szagot terjeszt. A széna kellemetlen szaga tehát megmondja, hogy tápértéke silány. —

(G. L.)

Sissovich Károly.

Sertés vásár Deésen.

A tevékeny szolnok-dobokai gazd. egyeslet országos sertés-vásárok tartását határozta el és e célból a következő felhívást küldte szét és teszi közzé:

Távol esvén a Királyhágón tuli országos sertés piacoktól, de másrészt a nagy távolságu vásárok eshetőségei is gátul szolgálván a megjelenésben, vidékünk sertés tenyésztői a legtöbb esetben kénytelenek voltak a vevőket birtokaikon bevárni, s ha egy — a legtöbb esetben közvetítő — vevő jelentkezett is, ez esetben sem birván az árak ingadozásainak kellő ismeretével, sokszor károsodtak.

Ily viszonyok közt sertés tenyésztőink sohasem tudhatták, hogy találkozik-e még a kellő időben második vevő is, nem számithatván a több oldalú kereslet előnyeire, a bizonytalanság nyomasztó érzetében kedvüket veszítik a sertés tenyésztéstől.

A szolnok-dobokamegyei gazdasági egyeslet több nagy sertés kereskedő és hizláló felhívására, meghallgatván a kőbányai sertés-kereskedelmi csarnok tanácsát, megtette a szükséges lépéseket évenkinti országos sertés vásár nyereséje érdekében.

Ma már a vásár-rendező bizottság azon helyzetben van, miszerint jelentheti, hogy a nagyméltóságú földmívelés-, ipar- és kereskedelemügyi m. kir. miniszterium idei 11919. számú magas leiratában megengedte, hogy Deésen évenként kétszer és pedig február 5-ét követő szerda és csütörtöki napokon, továbbá szeptember 18. és 24-ike kezé eső szerda és csütörtöki napokon országos sertés vásár tartassék.

Az engedély értelmében Deés város közönsége karöltve a megyei gazdasági egyeslettel elhatározta, hogy az első deési országos sertés vásárt 1888. február hó 5-ét követő szerda és csütörtöki napokon, vagyis február hó 8. és 9-én fogja megtartani.

Hogy mily előnnyel jár a sertés tenyésztőkre, egy a vevők által látogatott országos sertés vásár közelbeni létezése, ezt nem tartjuk szükségesnek fejtegetni.

Hogy a már február havában megtartandó orsz. sertés vásáruk a tenyésztők várakozásának megfelelően, felsoroljuk azon intézkedéseket, melyeket érdemben foganatosítottunk:

1. A célznak teljesen megfelelő vásártérrel gondoskodtunk melyet fedett félszeres aklokkal is a kellő időre beépítünk s igen mérsékelt díjért a vásár tartamára a tenyésztők rendelkezésére bocsájtunk.

2. Gondoskodva van, miszerint a vásártéren, a mennyiben a tenyésztők takarmányt szükségelnének, azt rendes piaci áron beszerezhessék. Tekintve, hogy a vásártér a Szamos partján van, az itatásban nehézség fenn nem forog.

3. Gondoskodva leend, miszerint a közeli vásártér és város közti összeköttetést omnibusz összeköttetés tartsa fenn.

4. Állategészségügy érdekében megfelelő számú állatorvos alkalmazásáról gondoskodva leend.

5. Tekintettel arra, hogy az országos sertésvásár kiszélesítése körül a kőbányai sertéskereskedelmi csarnok tanácsát és támogatását is birtuk; egyidejűleg a kőbányai kereskedelmi csarnok felkérte, hogy tagjait (kik sertés-hizlálók és nagykereskedőkből állanak) a décsi orsz. sertésvásárra leendő megjelenésre bírja; e mellett azonban minden jelentékeny sertés-hizlálót és kereskedőt közvetlenül is felhívtunk volt és tájékoztunk úgy a vásár, mint a vasúti utazás és szállítás viszonyairól is.

A felhíváshoz kérdő-ív van mellékelve, melynek adataiból szándékunk egy összesített árjegyzéket készíteni és azt még a vásár előtt az összes ismertebb sertéshizlálók és nagykereskedőkhöz megküldeni, hogy lássák abból, miszerint országos sertésvásárunkra felhajtandó anyag úgy minőség, mint mennyiség tekintetében olyan lesz, melyért a vevőknek hozzánk fáradni érdemes. —

Naptári irodalom.

A Kodolányi-féle gazdasági zsebnaptár Kodolányi Antal, Brosch Károly, Krick Aladár, Ordódy Lajos, Pongrácz Béla szerkesztőktől az 1888-ik évre megjelent.

A diszes kiállítású könyv külsején találjuk a bírálatot: Huszonnyolcadik évfolyam. S valóban ha meggondoljuk, hogy mennyi akadályal kell küzdeni, nálunk minden gazdasági irodalmi vállalatnak, jobb bírálatot nem is lehetne mondani ennél: 28-ik évfolyam. Már egy ilyen könyvbe kíváncsian tekint az olvasó közönség, — vajjon mi lehet benne? és tartalom a várakozást felülmulja, mert abban még a tudományos rész is oly practicus irányban van alkalmazva, amelynek a számító gazda igen sok hasznát tudja venni, az elméletileg is képzett gyakorlati emberre nézve pedig nélkülözhetlenek is.

Kezdjük azonban az elején. Mai időben már bélyeg nélkül ides-tova lélegzetet sem vehetünk, az első lapot tehát mindjárt a bélyegilletéki tábla foglalja el, mint amelyre igen gyakran levén szükség, lehetőleg hamar kéznél legyen.

A rendes naptári részt a „Hasznos tudnivalók rovata“ követi, mely az oly annyira fontos, de sok gazda előtt épen annyira szokatlan költségvetéssel nyílik meg. A buza csávázása. A trágya-mennyiség kiszámítása. A műtrágyák mennyiségének meghatározása; mind szükséges egy rationalis gazdának. De mi lehet fontosabb, mint az állatoknak a tudományon alapuló és szeszertü táplálása, tehát úgy, hogy a legkisebb adag mellett a lehető legnagyobb hasznot érjük el, mert aki csak szalma és répával akarna hizlálni, nehezen jutna eredményre, valamint hogy levegővel sem lehet tojást festeni. A Kodolányi-féle zsebnaptárban azonban utasítást nyer a gazda arra nézve, hogy takarmányozza

a rideg, a hizó, a növendék, a tejelő állatot, hogy a legkisebb költséggel az ez időszert lehet legnagyobbr eredményre juthasson; vagyis: hogy állapítsa meg a táparányt.

Találunk itt többé vagy kevésbé fontos, de kivétel nélkül hasznos dolgokon kívül, egészen életbevágó értesítéseket, mint pl.: Eladási szokványok az állatvásárokon.

A marhának vasuton vagy hajón való szállításánál, a feladásnál követendő eljárás. Szavatossági határidő az állatok betegségénél. A vegykísérleti és vetőmag vizsgálati állomások kivonatos szabályzata. A kulturmérnökség. Halászati és vadászati tilalmi időszakok. Kivonat a postai és távirdai szabályzatokból. A külföldi mértékeknek hazaiakra való átszámítására és különböző fokú pálinkák készítésére tabláztos kimutatást.

Ezeket követi a naplórész, melyben minden, a gazdaságban előfordulható naplóminták foglaltatnak, melyek azonban fel is használhatók: ilyenek a munka, pénzügyi, takarmányozási naplók, napszámos jegyzékek, készpénz bevétel és kiadás feljegyzésére szolgáló napló, fejési jegyzek stb. Leghátul találjuk a vásárok mutatóját és egy utasítást a naplórész használatához.

És mindezen sok és hasznos dolog igen csinos s mint neve is mutatja, zsebben hordható kiállításban, mindössze 1 frt 60 krért könyvárúsi úton is megszerezhető.

F. K.

Időjóslatok előfizetése.

A nyitravölgyi gazd. egyesület elnöke Báró Friesenhof Gergely, mint ugyanazon egyesület földmívelés-időjárás-és észleldéjének igazgatója előfizetést hirdet a havonként kétszer kiadandó időjóslatokra, melyek naptár alakban mutatják a várható rossz idő napjait, valamint a kétes napokat is; ezenkívül „közelebbi adatok és jelek“ csimen inkább a hazánkra vonatkozó jelzések vannak elsorolva, végezetül pedig „az utolsó időjósítás bírálatá“ alatt az észlelő összehasonlítja a tényleg lefolyt időjárást az általa jósolttal és a netáni eltéréseket indokolja. — Ezen időjárás-állomás eddigelé némi államségélyben részesült, de az állami háztartás takarékosabb be rendezése, e kiadás törlését is szükségessé teszi. Friesenhof tehát kizárólag a közönség pártolásától várja intézetének továbbbi fenntartását és tekintve azt, hogy jósoltai helyes alapon nyugosznak és igen gyakran találtnak, melegen ajánljuk azoknak előfizetését, kivált gazdasági olvasó s más egyleteknek és testületeknek, hol többen jönnek össze, kiket az idő mikénti alakulás egy vagy más tekintetben érdekel. Előfizetési díj az időjóslatokra csak 2 frt évenként, intézendő „Az agrar meteorologiai obszervatoriuma“ czimén Ó-Széplakra, utolsó pósta Brogyán, Nyitramegye.

A lokomobil- és cséplőgép-kezelők tanfolyama

a budapesti állami közép ipartanodánál (VIII. kerület. Sándortér 4. szám) 1888. évi január 2-ikán nyílik meg s márczius hó

végéig tart. A tanfolyamra felvételnél önálló lakatosok, kovácsok, azok segédei, gépgyári munkások, okleveles gazdák, valamint oly gazdák is, kik 18-ik életévüket betöltötték. A tandíj 5 forint. A beiratások december hó 20-ik napjától január hó 2-ik napjáig tartanak; vidékiek levélben is jelentkezhetnek, személyesen csak január 2-ikén, a tanfolyam megnyitására kell jelentkezniök. —

Felelős szerkesztő: GAMAUF VILMOS.

Hirdetések.

ELŐFIZETÉSI FELHÍVÁS!

A nyitásvölgyi gazdasági egyesület agrár meteorológiai observatoriumának „Időjárás naptára Magyarország részére“ 1888. évi január 1-től már VI-ik évfolyamába lépven, erre előfizetési felhívást intéz a mivel magyar gazdaközösséghez.

Az időjárás naptár havonként kétszer jelenik meg, magyar vagy német nyelven megrendelés szerint, a postai levelezőlapok dupla nagyságában.

Egész évi előfizetési ára 2 forint és csakis ilyen fogadtatik el.

Az előfizetések az agrár-meteorológiai observatoriumhoz, Ó-Széplakra, u. p. Brogyán — intézendők.

(1-13.) 20.

Az igazgatóság.

A LEGOLCSÓBIB, gazdag és élénktartalmu gazdasági szaklap a FÖLDMIVELÉSI ÉRDEKEINK

mező- és erdőgazdasági képes hetilap,
a magyar gazdatisztek és erdészek egyesületének hivatalos
közlönye.

Tizenhatodik évfolyam.

A „Földmvelési Érdekeink“ az 1885. orsz. kiállításon.

gyakorlati irányáért

a nagy kiállítási éremmel tüntettetett ki.

E lap cölvei: a mezőgazdasági érdekképviselet fejlesztése, a gazdasági üzlet jövedelmezőségének fokozására szolgáló eszközök és módok kutatása és terjesztése, az összes mezőgazdasági forgalom közvetítése.

Megjelenik hetenkint másfél nagy ivnyi terjedelemben.

Előfizetési ára: egész évre 6 forint, félévre 3 forint, negyedévre 1 forint 50 krajczárban.

Társlapja a kéthetenként megjelenő népszerű gazdasági közlöny

a „Falusi Gazda“

melyet főleg a falusi olvasó- és gazda-körök, a papok és lelkészek, tanítók és jegyzők figyelmébe ajánlunk.

Célja a kisbirtokosok és földészek körében a gazdasági ismereteket terjeszteni.

Előfizetési ára egész évre 3 forint, félévre 1 forint 50 krajczárban.

Előfizetések és mutatványszámok iránti megkeresések a szerkesztőség címére: Budapest, V., Erzsébetter 19. sz. alá 1-*

PIACZI ÁRAK.

A heti vásár			Gabona mérték	tisztá buza	elegy buza	rozs	árpa	zab	török-buza	100 kilo		1 köbméter tüzifa	1 kilo mather	
helye	napja	napja								szena	szalma			
k r á j c z á r o k b a n														
Budapest	november	29	metermázsa	700	—	540	530	535	630	—	—	—	—	—
Brassó	december	9	hektoliter	530	360	330	315	160	350	210	140	230	32	—
Deés	december	6	"	600	440	450	—	240	539	540	200	320	24	—
Fogarás	december	12	"	500	440	330	—	180	350	300	170	210	28	—
Gyula-Fehérvár	december	10	"	575	400	375	—	200	375	300	200	260	24-32	—
Kézdi-Vásárhely	december	7	"	500	—	310	280	160	400	250	80	220	24	—
Kolozsvár	december	8	metermázsa	680	—	470	—	400	450	300	240	300	34	—
Maros-Vásárhely	december	8	metermázsa	683	560	490	—	399	469	220	100	320	32	—
Nagy-Szeben	december	9	hektoliter	490	370	330	—	189	380	180	110	300	32-36	—
Nagy-Várad	december	7	"	482	405	316	278	185	358	300	160	350	48	—
Sepsi-Szent-György	december	12	"	500	480	340	300	150	380	300	100	150	24	—
Szász-Régen	december	8	"	525	450	325	290	165	325	300	180	260	28	—
Torda	november	12	"	550	375	350	300	170	375	300	30	238	32	—